

ОБСЛУГОВУЮЧІ КООПЕРАТИВИ ЯК ОДИН З ОСНОВНИХ ЧИННИКІВ ВДОСКОНАЛЕННЯ ІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ ПРИ ВИРОБНИЦТВІ ЗЕРНОВИХ

Л. М. Михалюк, аспірант*

Львівський національний аграрний університет

Досліджено інтеграційні процеси при виробництві сільськогосподарської продукції. Вивчено перспективні напрямки об'єднання технологічних стадій виробництва, переробки та реалізації продукції й одержання на цій основі синергетичного ефекту.

Постановка проблеми. Поглиблення вивчення питань з вдосконалення інтеграційних процесів при виробництві, зберіганні, переробці, реалізації сільськогосподарської продукції та зернових зокрема на основі розвитку і створення обслуговуючих кооперативів, є важливою умовою забезпечення максимального ефекту від виробництва продукції, її переробки, збуту, формуванню раціональної системи розподілу фінансів на сільських територіях і підвищення рівня соціального захисту і побутового обслуговування жителів сільських територій.

Аналіз останніх досліджень та постановка завдання. В останні роки активізувалися наукові пошуки шляхів інтеграції на основі створення обслуговуючих кооперативів. В наукових працях С. Бабенко [1], Г. Башнянина [2], А. Драбовського [4] розглянуто шляхи реформування кооперативних систем, а в публікаціях П. Балабана, В. Гончаренко, Л. Діанич-Шимановської, Н. Карпенко обґрунтовано розвиток окремих секторів кооперативного господарства. Однак проблеми теоретико-методичного обґрунтування розвитку соціально-економічного потенціалу споживчої кооперації залишаються малорозробленими.

Що в свою чергу приведе до формування і покращення роботи територіальних сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів як

* Науковий керівник – д. е. н., професор П. С. Березівський

основного напрямку стабілізації ситуації в селі, це чи не єдиний спосіб спільного вирішення цілого ряду проблем сільського буття.

Мета та методика досліджень. Метою дослідження є вивчення основних аспектів сутності інтеграційних процесів на основі формування обслуговуючих кооперативів. Методологічною та теоретичною основою наукових досліджень послужили праці вітчизняних та зарубіжних вчених. Для досягнення поставленої мети були обрані основні загальнонаукові і спеціальні методи, зокрема такі як: абстрактно-логічний та історико-економічний.

Виклад основного матеріалу. Процес інтеграції в аграрному секторі економіки необхідно розглядати як вертикальне об'єднання, тобто співпрацю підприємств, які послідовно здійснюють технологічні процеси виробництва одного виду продукції. Обслуговуючі кооперативи відносять до способу інтеграції горизонтального рівня, що трактується та визначається не лише як тип виробництва чи форма господарювання, а економічно-зумовлена ідеологія виживання, у важких економічних умовах, у тому числі трансформаційних кризах, глобалізації світового економічного простору.

Здійснюваний сьогодні розвиток сільського господарства на ринкових принципах господарювання поставив на порядок денний відродження кооперативів як у галузі виробництва сільськогосподарської продукції, так і у сфері інтеграційних процесів аграрного ринку, тобто це шлях до життєзабезпечення сільських громад. Дана організаційно-правова форма господарювання ефективно працює в багатьох країнах світу і направлена на підтримку малих форм господарювання, що дає можливість захищати себе від диктату монополістів і посередників, а також покращувати свій сімейний бюджет і долати проблеми бідності.

Розроблено і надалі робляються кроки щодо підтримки інтеграційних процесів на основі кооперування товаровиробників. Загальні принципи, поняття та норми утворення, забезпечення функціонування, управління та ліквідації кооперативних об'єднань, контроль за їх діяльністю, права та обов'язки їх членів, формування майна, фондів, цін і тарифів на продукцію та послуги, а також трудові відносини, регулюються в нормах Конституції України, Цивільного, Господарського, Податкового і Земельного кодексів України, Закону України «Про сільськогосподарську кооперацію», інших нормативно-правових актів.

Неприбутковість діяльності сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів визначається, виходячи із сукупності таких ознак: кооператив надає послуги тільки своїм членам; члени

кооперативу несуть відповідальність за зобов'язаннями, взятими перед кооперативом щодо їх участі у господарській діяльності кооперативу; послуги надаються з метою зменшення витрат або збільшення доходів членів кооперативу.

Основними мотивуючими чинниками щодо інтеграції на основі створення сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів є обґрунтоване ціноутворення, досконалий механізм перерозподілу прибутку, отримання ефекту від масштабу виробництва, підвищення конкурентоспроможності. Соціальна орієнтація кооперативів передбачає: створення додаткових робочих місць, а отже подолання безробіття, зростання прибутковості юридичних і фізичних осіб шляхом задоволення економічних і соціальних інтересів членів-власників кооперативу, покращення демографічної ситуації в сільських поселеннях та покращенню соціальної інфраструктури села.

Залежно від виду діяльності сільськогосподарські обслуговуючі кооперативи поділяються на переробні, заготівельно-збутові, постачальницькі та інші. Вони здійснюють обслуговування своїх членів – виробників сільськогосподарської продукції, не маючи на меті одержання прибутку, і є неприбутковими організаціями.

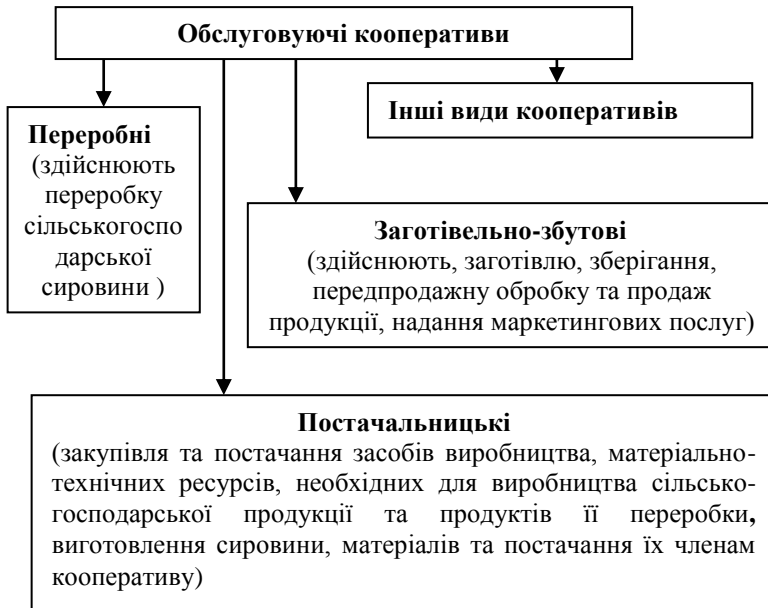

Рис. 1. Класифікація обслуговуючих кооперативів залежно від виду діяльності

Такий вид кооперування сприяє: підвищенню ефективності сільськогосподарського виробництва завдяки оптимізації витрат товаровиробників на придбання засобів виробництва, проведення окремих технологічних операцій, здійснення маркетингових досліджень, а також збільшення прибутку від реалізації продукції; розширенню доступу сільськогосподарських товаровиробників, особливо особистих селянських та фермерських господарств, до агросервісних послуг; удосконаленню для сільськогосподарських товаровиробників процесу реалізації продукції, більш ефективному використанню каналів збуту, досягненню міцних позицій на ринку, адаптації до ринкових умов; створенню додаткових робочих місць у сільській місцевості, поліпшенню соціального захисту сільського населення, підвищенню рівня життя на селі [3, с. 15].

Висновки. Таким чином, проведення процесів інтеграції на основі кооперування є підтвердженою необхідністю з позицій ринку для виживання та підвищення конкурентних можливостей. Акумулявання капіталу на основі інтегрованих структур є дієвим способом підвищення ефективності діяльності сільськогосподарських підприємств і господарств населення. Такі об'єднані структури дадуть змогу підприємствам менше покладатись на підтримку держави, а більш самостійно вирішувати господарські проблеми.

Список використаних джерел

1. Бабенко С. Г. Трансформація кооперативних систем у перехідній економіці [монографія] / С. Бабенко. – К. : Наукова думка, 2003. – 332 с.
2. Башнянин Г. І. Функціональна структура ринкових економічних систем і проблеми їх типологізації [монографія] / Г. Башнянин. – Економічні системи. – Львів: Ліга-Прес, 2012. – 200 с.
3. Брусільцева Г. М. Особливості розвитку форм інтеграційних структур / Г. М. Брусільцева // Матеріали четвертої Міжнародної науково-практичної конференції «Соціально-економічні реформи в контексті інтеграційного вибору України». – Том 4. – Дніпропетровськ: ПДАБА, 2007. – С. 13–16.
4. Драбовський А. Г. Кооперативні системи в умовах економічних трансформацій : [монографія] / А. Г. Драбовський. – Львів: Вид-во ЛКА. – 326 с.
5. Цимбал В. О. Критерії оцінки діяльності сільсько-господарських обслуговуючих кооперативів / В. О. Цимбал // Економіка АПК. – № 10. – 2010. – С. 116–121.